Esther van Eijk en Pouya Fard – dr.mr. E. van Eijk is als jurist en arabist onderzoeker Toegang tot het recht, aan de Hogeschool Utrecht; mr. P. Fard is Consulent Asielprocedure bij VluchtelingenWerk Nederland.

Seks met een minderjarige en art. 1F Vluchtelingenverdrag

Syrische kindhuwelijken en afwijzing asielaanvragen

Sinds kort wordt art. 1F, sub b Vluchtelingenverdrag (‘ernstige, niet-politieke misdrijven’) gebruikt tegen volwassen asielzoekers die in het land van herkomst een huwelijk met een minderjarige hebben geconsummeerd. Afgewezen worden voornamelijk asielverzoeken van Syrische mannen. Esther van Eijk en Pouya Fard bepleiten een bredere kijk op deze gevallen. Ze analyseren daartoe de betreffende bepaling in het Vluchtelingenverdrag en beschrijven het Syrische huwelijksrecht en de relatie tot het Syrische strafrecht. Daarna bespreken ze diverse dilemma’s bij de beoordeling van deze gevallen. De auteurs pleiten er onder andere voor ‘de belangen van de vrouw, de kinderen en alle omstandigheden van het geval mee te wegen’.

Inhoud

1. **Inleiding**
2. **Art. 1F en het consummeren van een kindhuwelijk**
   - 2.1 Aard van het gepleegde feit
   - 2.2 Omvang van de schade
   - 2.3 Gevolgde strafprocedure
   - 2.4 Internationale consensus
     Verdragen en internationaal instrumentarium
     Statenpraktijk
   - 2.5 De strafmaat
3. **‘Knowing and personal participation’**
4. **Vrijwaringsgronden**
5. **Syrisch recht**
   - 5.1. Huwelijksrecht
   - 5.2 Relatie familierecht en strafrecht
6. **Dilemma’s en aandachtspunten**
   - 6.1. Waardering van de toegebrachte schade
   - 6.2 Verzachtende omstandigheden
   - 6.3. Is er internationale consensus?
7. **Breder kijken**

1. Inleiding

Sinds maart 2024 hebben verschillende zittingsplaatsen van Rechtbank Den Haag zaken behandeld van Syrische mannen van wie de asielaanvraag is afgewezen op grond van art. 1F, sub b Vluchtelingenverdrag (hierna: Vlv). Op het moment van schrijven deden zes zittingsplaatsen uitspraak: vijf ongegrond,[1] één gegrond.[2] Het feit dat deze mannen een huwelijk zijn aangegaan en hebben geconsummeerd (dat wil zeggen: seks hebben gehad) met hun (toen) minderjarige bruid, wordt door de Minister van Asiel & Migratie aangemerkt als een 'ernstig, niet-politiek misdrijf' (art. 1F, sub b Vlv), met als gevolg dat zij worden uitgesloten van bescherming onder het Vluchtelingenverdrag. Dit betekent uiteraard dat nareis voor de vrouw en eventuele kinderen ook niet mogelijk is.

2. Art. 1F en het consummeren van een kindhuwelijk

Lidstaten zijn op grond van het Vluchtelingenverdrag (Vlv) en de Kwalificatierichtlijn (Kri) verplicht asielzoekers die een asielverzoek indienen uit te sluiten van internationale bescherming, indien er ernstige redenen zijn om te veronderstellen dat zij misdrijven in de zin van art. 1F Vlv hebben gepleegd.[3] Onder art. 1F, sub a vallen internationale misdrijven, zoals een misdrijf tegen de vrede, oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid. Misdrijven onder art. 1F, sub b zijn 'ernstige, niet-politieke misdrijven' die buiten het land van toevlucht zijn begaan. Deze uitsluitingsgrond wordt sinds kort gebruikt tegen volwassen asielzoekers die in het land van herkomst een huwelijk met een minderjarige hebben geconsummeerd. De praktijk van afwijzingen betreffen voornamelijk asielverzoeken van Syrische mannen.[4]

De gevolgen van een art. 1F-tegenwerping zijn ingrijpend. Behalve dat het asielverzoek wordt afgewezen als kennelijk ongegrond,[5] kan de vreemdeling geen asiel- of reguliere verblijfsvergunning verkrijgen.[6] Bovendien krijgt de vreemdeling een zwaar inreisverbod opgelegd.[7] Asielzoekers op wie artikel 1F Vlv van toepassing is worden uitgesloten van internationale bescherming, terwijl ze daar bijvoorbeeld op basis van hun asielrelaas in sommige gevallen wel voor in aanmerking zouden komen. Uitgesloten asielzoekers die bij terugkeer naar hun land van herkomst gevaar voor hun leven lopen, kunnen vanwege het absolute refoulementverbod van artikel 3 EVRM ook niet uitgezet worden. Dit levert een schrijnende situatie op waarbij de asielzoeker geen verblijfsvergunning krijgt, maar ook niet uitgezet kan worden. Bovendien kunnen meegereisde gezinsleden geen afgeleide verblijfsvergunning verkrijgen en komen zij in beginsel alleen in aanmerking voor een verblijfsvergunning indien zij aannemelijk maken dat zij om zelfstandige redenen bescherming nodig hebben.[8] Nareis is uiteraard dan ook onmogelijk.

Er is geen (bindende) internationale juridische definitie van een ernstig, niet-politiek misdrijf.[9] De UNHCR heeft in haar Handboek en '*Background Note on the Application of the Exclusion Clauses*' (hierna: *Background Note*) niet-bindende richtlijnen gegeven om vast te stellen wanneer sprake is van dergelijke misdrijven.[10] Volgens de *Background Note* is een misdrijf 'niet-politiek' indien persoonlijk gewin-gerichte motieven dominant waren voor het begaan van het misdrijf en niet-politieke motieven.[11] Het consummeren van een kindhuwelijk is evident niet-politiek van aard.

Vaststellen of dergelijke feiten als 'ernstig' aangemerkt kunnen worden is complexer. De UNHCR meent dat slechts bij een halsmisdrijf of een zeer ernstige strafbare handeling sprake kan zijn van een 'ernstig', niet-politiek misdrijf.[12] Moord, verkrachting, brandstichting en gewapend overval worden als duidelijke voorbeelden van ernstige misdrijven genoemd.[13] In de *Background Note* geeft de UNHCR een vijftal factoren waar rekening mee gehouden kan worden om de ernst van een misdrijf vast te stellen. Deze factoren zijn vastgelegd in de Vreemdelingencirculaire (Vc), de:[14]

- aard van het gepleegde feit/handeling;
- omvang van de gevolgen c.q. de schade die is teweeggebracht;
- gevolgde strafprocedure;
- de vraag of er internationale consensus is dat het gepleegde feit is aan te merken als ernstig misdrijf; en
- strafmaat.

De *Background Note* licht deze factoren verder niet toe. De Vc bevat wel toelichting. Daarnaast biedt het EASO (nu EUAA)-rapport '*Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes*' (hierna: EUAA Practical Guide) niet-bindende richtlijnen aan lidstaten voor de toepassing van art. 1F, sub b Vlv en bovengenoemde vijf factoren.[15]

2.1 Aard van het gepleegde feit

In de Vc toelichting staat dat bij geweldsmisdrijven gekeken wordt naar de mate van geweld dat is toegepast. In de bij ons bekende afwijzingen van Syrische asielzoekers die het huwelijk met een minderjarige hebben geconsummeerd, is het gebruik van geweld niet tegengeworpen. In de nationale rechtspraak over Syrische kindhuwelijken toetst de rechter deze voorwaarde vaak samen met voorwaarde twee, de omvang van de schade, en blijkt dat er geen onderscheid tussen deze voorwaarden wordt gemaakt.

1 Rechtbank Den Haag (zp Rotterdam(mk)) 19 december 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:22063; Rechtbank Den Haag (zp Haarlem(mk)) 24 oktober 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:18369; Rechtbank Den Haag (zp Den Bosch(mk)) 22 augustus 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:14784; Rechtbank Den Haag (zp Arnhem (mk)) 18 december 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:21728; Den Haag (zp Den Haag (mk)) 11 maart 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:3383.
2 Rechtbank Den Haag (zp Zwolle(mk)) 24 juni 2025, NL24.19096, *Vluchtweb.*
3 Art. 1F Vlv en art. 12 Kri. Art. 12 Kri betreft een implementatie van art. 1F Vlv in het EU-asielrecht. Art. 17 Kri bevat de verplichting aan lidstaten om asielzoekers uit te sluiten van subsidiaire bescherming.
4 De voornemens en beschikkingen zijn bekend bij Pouya Fard. Onder de afwijzingen bevinden zich ook enkele Jemenitische zaken. In dit artikel wordt onder 'kindhuwelijk' verstaan: een huwelijk waarbij ten minste één van de partners jonger is dan 18 jaar.
5 Art. 30b, eerste lid onder j Vw in samenhang met artikelen 3.105c, 3.105e en 3.105f van het Vreemdelingenbesluit.
6 Zie respectievelijk art. 3.107 en 3.77 Vb.
7 Art. 66a, zevende lid Vw.
8 Art. 3.77 en 3.107 Vb.
9 Ned Djordjevic, 'Exclusion under Article 1F(b) of the Refugee Convention', *Journal of International Criminal Justice* 1057, 2014/12(5).
10 UNHCR, Handboek en Richtlijnen Nederlandse Vertaling (Handboek inzake Procedures en Criteria voor het vastellen van de Vluchtelingenstatus), februari 2019; UNHCR, Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees, september 2003.
11 Ibid., UNHCR, Background note, para 15.
12 Ibid., UNHCR-Handboek, para 155.
13 Ibid., UNHCR, Background note, para 40.
14 Par. C2/7.10.7.2.3. Vc.
15 EASO (nu EUAA), 'Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes', december 2021.

2.2 *Omvang van de schade*

In de Vc wordt onder meer verwezen naar een eventueel grensoverschrijdend karakter van een misdrijf en de vraag of sprake is van recidive. Over de rol van het (vermeende) slachtoffer wordt niet gesproken. Zo staat er niet in hoeverre de eventuele gevolgen voor slachtoffers van het misdrijf beoordeeld en gewogen dienen te worden. De EUAA Practical Guide vermeldt de gevolgen voor de slachtoffers ook niet, maar noemt wel dat gekeken moet worden naar zowel de directe als indirecte gevolgen van het misdrijf.[16]

Zittingsplaats Zwolle is de enige rechtbank die oordeelde dat de mening van de echtgenote betrokken moet worden bij de beoordeling; de minister moet individueel onderzoek doen door een persoonlijk onderhoud met haar.

In nationale rechtspraak waarin de uitsluiting van de Syrische asielzoeker wordt gehandhaafd, wordt regelmatig vastgesteld dat zijn minderjarige vrouw het slachtoffer is geworden van seksueel misbruik, waarbij verwezen wordt naar de zeer ernstige inbreuk op de lichamelijke en geestelijke integriteit die het misbruik van de minderjarige tot gevolg heeft en de mogelijk langdurig nadelige psychische gevolgen daarvan.[17]
Zittingsplaats Zwolle is tot nu toe de enige rechtbank die oordeelde dat de mening van de echtgenote betrokken moet worden bij de beoordeling van de omvang van de schade. In die zaak had de echtgenote een brief geschreven waarin ze te kennen gaf uit vrije wil gehuwd te zijn. De rechtbank overwoog dat de minister individueel onderzoek moet doen naar de omvang van de schade en de vraag of er sprake was van dwang bij het sluiten en consummeren van het huwelijk door een persoonlijk onderhoud met haar te voeren.[18]

2.3 *Gevolgde strafprocedure*

Aspecten die van belang zijn bij de gevolgde strafprocedure, zijn onder meer eventuele veroordeling(en), het (deels) uitzitten van een straf en vrijspraak. In de bij ons bekende Syrische zaken heeft er geen strafprocedure plaatsgevonden in het land van herkomst.

2.4 *Internationale consensus*

In de Vc staat dat bepaald moet worden of er internationale consensus is dat het misdrijf als 'ernstig' is aan te merken. In de *Background Note* wordt gesproken over '*whether most jurisdictions would consider the act in question as a serious crime*'.[19]
Volgens de Vc kan de consensus worden afgeleid uit bronnen zoals de richtlijnen van de UNHCR, EU-wetgeving, internationale verdragen en resoluties, rechtspraak, en de rechtspraktijk in andere landen. Bij het betrekken van internationale verdragen overweegt de EUAA dat het aantal verdragsondertekeningen door lidstaten relevant kan zijn.[20] De strafbaarstelling van een handeling in het land van herkomst of land van aankomst is dus, gelet op het vereiste van een internationale consensus, in feite niet doorslaggevend voor de vraag of sprake is van een ernstig misdrijf.

Verdragen en internationaal instrumentarium

Art. 19 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) legt lidstaten de positieve verplichting op om kinderen te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, 'met inbegrip van seksueel misbruik'. Volgens *General Comment* Nr. 13 op art. 19 IVRK van het kinderrechtencomité behelst seksueel misbruik seksuele activiteiten die aan een minderjarige zijn opgelegd door een volwassene waartegen het kind beschermd is op grond van het strafrecht.[21] Daarnaast zijn gedwongen en vroege huwelijken, volgens het kinderrechtencomité, schadelijke praktijken.[22] Tevens hebben lidstaten zich op grond van art. 24, derde lid IVRK gecommitteerd om maatregelen te nemen om kinderen te beschermen tegen schadelijke traditionele praktijken, en op grond van art. 34, onder a IVRK te beschermen tegen seksuele exploitatie en seksueel misbruik.

Het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) bepaalt dat verlovingen en huwelijken van kinderen geen rechtsgevolg hebben.[23] Het Verdrag vermeldt evenwel geen minimumleeftijd voor het aangaan van huwelijken. In een gezamenlijke niet-bindende aanbeveling (*joint recommendation*) overwegen het CEDAW-comité en het kinderrechtencomité dat een kindhuwelijk een vorm van gedwongen huwelijk betreft en worden lidstaten aanbevolen om een leeftijdsgrens voor het huwelijk van 18 jaar aan te houden.[24] Zowel het IVRK en CEDAW zijn wijd geratificeerde verdragen.[25]

Het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (het Verdrag van Istanboel) verlangt dat lidstaten maatregelen nemen om geweld tegen vrouwen, waaronder gedwongen huwelijken te bestraffen.[26] Daarnaast moeten lidstaten het opzettelijk dwingen van een volwassene of een kind tot het aangaan van een huwelijk strafbaar stellen.[27] Het betreft dus hier nadrukkelijk gedragingen waarbij opzet en dwang in het spel zijn. Het Verdrag van Istanboel is door 39 landen geratificeerd.

In de bij ons bekende nationaalrechtelijke uitspraken verwijst de minister onder meer naar art. 19 IVRK om tot de

16 Ibid., EUAA Practical Guide, p. 14.
17 Rechtbank Den Haag (zp Rotterdam(mk)) 19 december 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:22063; Rechtbank Den Haag (zp Haarlem(mk)) 24 oktober 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:18369; Rechtbank Den Haag (zp Den Bosch(mk)) 22 augustus 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:14784.
18 Rechtbank Den Haag (zp Zwolle(mk)) 24 juni 2025, NL24.19096, *Vluchtweb*. De Minister is in hoger beroep gegaan tegen deze uitspaak. Zie ook P. Fard, 'Consummeren van kindhuwelijk met bruid van 14 jaar geen 1F-misdrijf', *UPdate 2025/29*, p. 10-13, vluchtweb.nl.
19 UNHCR, Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees, september 2003, para 40.
20 EASO (nu EUAA), 'Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes', december 2021, p. 16-17.
21 Kinderrechtencomité, 'General comment no. 13. the right of the child to freedom from all forms of violence', 2011, para 25.
22 Ibid., para 29 (e).
23 Art. 16, tweede lid CEDAW.
24 CEDAW en Kinderrechtencomité, 'Joint general recommendation No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women/general comment No. 18 of the Committee on the Rights of the Child on harmful practices', 2014, para 20 en 55; CEDAW, 'General Comment Nr. 21, Equality in Marriage and Family Relations, para 36.
25 Het IVRK en CEDAW zijn respectievelijk door 196 en 189 landen geratificeerd.
26 Preambule j.o. art. 3 en 5, tweede lid Verdrag van Istanboel.
27 Art. 37 Verdrag van Istanboel.

conclusie te komen dat er internationale consensus is dat consummatie van een kindhuwelijk een ernstig niet-politiek misdrijf is.[28] Daarnaast wordt verwezen naar de omstandigheid dat seks met een minderjarige onder de 15 jaar zowel volgens het Syrische als Nederlandse recht strafbaar is.[29] Zittingsplaats Rotterdam verwijst daarnaast naar de EUAA *Country Guidance: Syria* van 2020, waarin staat dat '(...) acts that may not be considered serious crimes in Syria could be relevant exclusion grounds (e.g. marital rape, sexual relations with a minor in the context of child marriage).'[30] Opvallend is dat deze passage in de edities vanaf 2022 ontbreekt.

Zittingsplaats Zwolle overweegt als enige rechtbank dat de minister niet heeft aangetoond dat er een internationale consensus is.[31] In die zaak was de echtgenote ten tijde van de consummatie veertien, terwijl in de overige vijf bekende zaken, die in beroep ongegrond zijn gegaan, de leeftijd varieerde van elf tot dertien. Zittingsplaats Zwolle verwees naar een publicatie van het EU Agentschap voor de Grondrechten van 2017 waaruit blijkt dat in zeven lidstaten de 'minimum age of consent' voor seksuele gemeenschap met een volwassene veertien jaar is.[32]

Het Verdrag van Istanboel verlangt dat lidstaten gedwongen huwelijken bestraffen, dan gaat het om gedragingen waarbij opzet en dwang in het spel zijn.

Statenpraktijk

Het is relevant te bezien of andere landen consummatie van een kindhuwelijk als een ernstig niet-politiek misdrijf aanmerken in hun asielbeleid. Het gaat de omvang van dit artikel te buiten om een uitputtende analyse van de beslispraktijk van andere landen uiteen te zetten; de volgende voorbeelden dienen slechts ter illustratie.

Uit Belgische rechtspraak maken we op dat zowel het sluiten van een kindhuwelijk als het consummeren daarvan reden kan zijn voor uitsluiting van bescherming in België.[33] Een oproep in het ELENA-forum met de vraag of dergelijke handelingen tot uitsluiting kunnen leiden, heeft geleid tot reacties van organisaties uit vijf landen.[34] Oostenrijk was het enige land dat antwoordde dat seks in de context van een kindhuwelijk expliciet een grond voor uitsluiting van bescherming kan zijn.[35] Malta en Denemarken antwoordden dat uitsluiting van asielzoekers die een kindhuwelijk consummeren in de praktijk niet plaatsvindt. Zwitserland gaf te kennen niet bekend te zijn met dergelijke voorbeelden in de rechtspraak, maar lichtte toe dat misdrijven waar een gevangenisstraf van meer dan drie jaar op staat volgens het nationaal recht reden kunnen zijn voor uitsluiting en dat seks met een minderjarige onder de zestien een dergelijke straf kan opleveren. Duitsland gaf aan dat een misdrijf tegen de seksuele integriteit waarop een gevangenisstraf van één jaar staat, tot uitsluiting kan leiden.

De strafmaat

In de Vc staat dat, in lijn met het arrest *Ahmed* van het HvJ EU, de maximumstraf volgens het nationale recht,[36] in dit geval het Nederlandse Wetboek van Strafrecht (Sr), van belang is, maar dat dit niet de enige uitsluitingsgrond kan zijn. Zittingsplaats Rotterdam en Den Bosch hebben overwogen dat consummatie van het kindhuwelijk gelijk te stellen is aan verkrachting, dat volgens art. 248, tweede lid Wetboek Sr strafbaar is tot een gevangenisstraf van maximaal 15 jaar.

3. 'Knowing and personal participation'

Nadat is vastgesteld dat de handelingen van de asielzoeker als een ernstig, niet-politiek misdrijf worden gekwalificeerd, moet de minister aannemelijk maken dat hij 'knowing and personal participation' had in het misdrijf. Bij de *knowing participation* gaat het erom dat asielzoeker weet heeft gehad of had behoren te hebben van het plegen van het betreffende misdrijf en bij *personal participation* of hij op enige wijze hieraan persoonlijk heeft deelgenomen.[37] Dat er sprake is van *personal participation* bij het consummeren van een kindhuwelijk staat buiten kijf. Bij het vaststellen van de *knowing partcipation* is het relevant om na te gaan of de gepleegde feiten in het land van herkomst strafbaar waren ten tijde van het plegen daarvan.[38] Indien dat niet het geval is, valt te betwijfelen of er sprake is van *knowing participation,* en valt te betogen dat de asielzoeker niet uitgesloten kan worden van bescherming.[39]

In de nationale rechtspraak wordt al snel aangenomen dat de asielzoeker *knowing participation* had bij het consummeren van het kindhuwelijk, aangezien in art. 491, eerste lid, van het Syrische Wetboek van Strafrecht (hierna: WvSr) staat dat seks met een persoon jonger dan vijftien jaar strafbaar is en dat daarop een straf van dwangarbeid van negen jaar is gesteld. Dat een traditioneel huwelijk vooraf is gegaan aan de consummatie biedt de asielzoeker geen

28 Voetnoot 17.
29 Voetnoot 17, en Rechtbank Den Haag (zp Arnhem (mk)) 18 december 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:21728; Den Haag (zp Den Haag (mk)) 11 maart 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:3383.
30 EASO (nu EUAA), 'Country Guide: Syria. Common analysis and guidance note', september 2020, p. 162.
31 Voetnoot 18, Zp Zwolle, r.o. 8 t/m 8.2.1.
32 EU Agentschap voor de Grondrechten (FRA), 'Consent for sexual activity with an adult', 2017, https://l8.nu/1hTiR.
33 Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, nr. 301 615 van 15 februari 2024 en nr. 301 614 van 15 februari 2024.
34 Pouya Fard heeft in juli 2025 een uitvraag gedaan op dit online-forum. Het ELENA-forum is een netwerk van advocaten en juristen op het gebied van het asielrecht in 36 Europese landen. De coördinatoren van de respectieve landen kunnen op het online 'forum' (juridische)-vragen aan elkaar stellen. Zie: https://elenaforum.org/about-elena/.
35 De contactpersoon verwees daarnaast naar de uitspraak van de Verwaltungsgerichtshof van 11 september 2024, met referentienummer Ra 2024/20/0004. Het ging hier om een Syrische asielzoeker.
36 HvJ EU 13 September 2018, C-369/17 (*Ahmed),* para 55-56. Hoewel het Hof zich hier uitsprak over uitsluiting van bescherming van subsidiaire bescherming meent de EUAA dat de overwegingen van het Hof *mutatis mutandis* van toepassing zijn op uitsluiting van het vluchtelingschap. Zie: voetnoot 15, EUAA Practical Guide, p. 14.
37 Paragraaf C2/7.10.7.4. Vc.
38 Zie Rb Assen (mk) 14 augustus 2012, AWB 11/20054 BEPTDN S6. De rechtbank oordeelde dat de Sierra Leoonse vreemdelinge, die deelnam aan vrouwenbesnijdenis, geen *knowing participation* had, onder meer omdat deze handeling niet strafbaar was in het land van herkomst. De staatssecretaris ging op dit punt in hoger beroep. De Afdeling verklaarde het hoger beroep ongegrond, ging niet specifiek in op de *knowing participation,* maar overwoog dat de motivering dat überhaupt sprake was van een ernstig, niet-politiek misdrijf onvoldoende was. Zie: ABRvS 10 februari 2014, 201208875/1.
39 De Afdeling oordeelde onlangs dat niet vereist is dat asielzoekers zich daadwerkelijk bewust zijn van het 1F-karakter van de gedragingen om *knowing participation* met betrekking tot art. 1F, sub b Vlv aan te nemen. Voldoende is dat zij weten van de ernst van het misdrijf. Zie: ABRvS 7 juli 2025, ECLI:NL:RVS:2025:3064, r.o. 3.2.

soelaas in de Nederlandse rechtspraak.[40] (In paragraaf 5 gaan we verder in op het Syrische recht.)

4. Vrijwaringsgronden

Indien is vastgesteld dat de asielzoeker *knowing and personal participation* in het misdrijf had, vindt uitsluiting van bescherming plaats, tenzij er sprake is van een grond die hem vrijwaart van verantwoordelijkheid. De Vc erkent de volgende gronden: handelen op bevel, zelfverdediging en dwang.[41]

Dwang is de enige vrijwaringsgrond die relevant zou kunnen zijn, maar praktisch gezien kan deze nooit leiden tot vrijwaring van verantwoordelijkheid in dergelijke zaken. Het is lastig te betogen dat een asielzoeker onder dwang seks heeft gehad met een minderjarige. Een betoog dat de asielzoeker onder dwang van diens ouders/familie en die van de minderjarige echtgenote het huwelijk heeft gesloten, ligt intuïtief meer voor de hand, maar is in feite irrelevant.

In de uitspraak van zittingsplaats Den Haag is op te maken dat de minister heeft aangegeven dat hij, mede vanwege de dwang vanuit de familie, niet tegenwerpt dat de asielzoeker een kindhuwelijk is aangegaan.[42] Het bevreemdt ons dat een dergelijke tegenwerping overwogen zou zijn, aangezien in de bij ons bekende besluiten en rechterlijke uitspraken, de huwelijksconsummatie ten grondslag heeft gelegen aan de uitsluiting en niet het sluiten van het huwelijk *an sich*.[43]

5. Syrisch recht

5.1. Huwelijksrecht

Het huwelijksrecht van Syrië wordt vooral geregeld door de Wet op het Personeel Statuut (WPS). Ondanks alle machtswisselingen sinds haar uitvaardiging (1953) is de wet nog steeds van kracht.[44] In 2019 werd de WPS voor het laatst door het Al-Asad regime gewijzigd.[45] De WPS is de algemene, leidende wet in het Syrische familierecht, gebaseerd op islamitischrechtelijke bronnen en van toepassing op alle moslims. Deze wet is eveneens gedeeltelijk van toepassing op niet-moslims, namelijk ten aanzien van gerechtelijke vaststelling van het vaderschap (*nasab*) en regelingen inzake wettelijk gezag (*wilaya*). Voor bijna alle (andere) familierechtelijke aangelegenheden kunnen christenen, joden en Druzen zich beroepen op hun eigen familierecht en kunnen ze zich tot hun eigen familierechtbanken wenden.[46] Dit artikel richt zich op het huwelijksrecht van de WPS omdat het in de jurisprudentie en nog voorliggende zaken gaat om moslimechtparen.

De WPS bepaalt dat de huwelijksleeftijd voor zowel mannen als vrouwen achttien jaar is.[47] Art. 18 eerste lid WPS staat toe dat adolescenten in het huwelijk treden. Een rechter kan toestemming geven voor een huwelijk waarbij één of beide echtgenoten vijftien jaar zijn, op voorwaarde dat de rechter oordeelt dat het verzoek van de echtelieden om te trouwen oprecht is en beiden fysiek volwassen (*bulug*) en gezond zijn. Tot 2019 kon een rechter deze toestemming geven, onder dezelfde voorwaarden, wanneer de bruid dertien jaar was.[48] Naast een rechter, moet ook de huwelijksvoogd, indien dit de vader of grootvader is, toestemming geven voor een huwelijk waarbij één of beide echtgenoten minderjarig zijn (art. 18, tweede lid WPS).

Syrische wetgeving bepaalt dat de huwelijksleeftijd achttien jaar is, maar een rechter kan toestemming geven voor een huwelijk waarbij een van beiden vijftien jaar is, als het trouwverzoek oprecht is en beiden fysiek volwassen en gezond zijn.

In de zaken van zittingsplaatsen Den Bosch, Haarlem en Rotterdam[49] betrof het een zogenoemd informeel huwelijk. De WPS voorziet in de mogelijkheid om een buiten de rechtbank gesloten informeel islamitisch huwelijk op een latere datum te laten bekrachtigen door een rechtbank (art. 40, tweede lid WPS). Na bekrachtiging kan het huwelijk, samen met eventueel staande het huwelijk geboren kinderen, worden ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand. Sinds het Syrische conflict dat begon in 2011, hadden vele Syriërs geen toegang tot de rechterlijke macht en de burgerlijke stand. Dit resulteerde in de onmogelijkheid, slechts beperkte of veel latere registratie van vitale levensgebeurtenissen (huwelijk, geboorte, echtscheiding, overlijden), en verkrijging van identiteits- en familierechtelijke documenten.[50]

In Syrië was en is het dus nog steeds mogelijk om als minderjarige een rechtsgeldig huwelijk aan te gaan, maar hoe zit het als het meisje jonger was dan dertien jaar (de minimale huwelijksleeftijd volgens de WPS vóór 2019) of jonger dan vijftien jaar (de huidige minimale huwelijksleeftijd)? Wat als er een informeel huwelijk is gesloten en geconsummeerd waarbij de bruid twaalf jaar was of, sinds 2019, jonger dan vijftien jaar? Kan een dergelijk huwelijk later, bijvoorbeeld wanneer er kinderen zijn geboren, door de rechtbank worden bekrachtigd?

De WPS bepaalt dat een huwelijk dat onregelmatig (*fasid*)[51] én geconsummeerd is, ook rechtsgevolgen heeft, zoals vaststelling vaderschap en recht op onderhoud (art. 51, tweede

40 Voetnoot 17.
41 Paragraaf C2/7.10.7.5 Vc.
42 Voetnoot 29, zp Den Haag, r.o. 4.4.
43 De voornemens en besluiten zijn bekend bij de auteurs. Zie bijvoorbeeld zittingsplaats Haarlem, r.o. 6.8.
44 De Wet op het Personeel Statuut (in Arabisch: *qanun al-ahwal al-shakhsiyya*) werd uitgevaardigd als Wetsbesluit nr. 59 op 17 september 1953 en trad in werking op 1 november 1953 (E. van Eijk, *Family Law in Syria. Patriarchy, Pluralism and Personal Status Laws*, London: I.B. Tauris 2016, p. 47).
45 E. van Eijk, 'Wijzigingen in de Syrische Wet op het Personeel Statuut. Wezenlijke hervormingen of cosmetisch knip- en plakwerk?', *FJR* 2019/12, p. 320-25.
46 Zie Van Eijk 2016.
47 Art. 16 WPS; tot 2019 was de huwelijksleeftijd voor vrouwen zeventien jaar.
48 In 2019 is er een nog een andere voorwaarde toegevoegd, namelijk dat dat de echtgenoten moeten begrijpen wat de rechten zijn die uit een huwelijk voortvloeien (Van Eijk 2019, p. 322).
49 Voetnoot 17.
50 E. van Eijk, 'Ontheemde en gevluchte Syriërs en hun streven naar een gedocumenteerd bestaan', *A&MR* 2021-12, p. 134-138.
51 Art. 48, eerste lid WPS. In tegenstelling tot een nietig (*batil*) huwelijk, zoals een huwelijk tussen een moslima en een niet-moslim man (art. 48, tweede lid WPS).

lid WPS).[52] Dit betekent dat als een huwelijk is gesloten en geconsummeerd met een minderjarige jonger dan vijftien jaar, dit huwelijk ook rechtsgevolgen heeft. De rechter kan een dergelijk huwelijk bekrachtigen, hetgeen meestal *ex post facto* gebeurt.[53] Het sluiten en vaak pas enkele jaren later bekrachtigen van een informeel huwelijk en de afstamming van de uit het huwelijk geboren kinderen, is zeker geen uitzondering in Syrië. Voor 2011 kwam dit al regelmatig voor en sinds 2011 zijn deze aantallen naar verluid alleen maar toegenomen.[54]

In de zaak van de zittingsplaats Den Bosch beriep de asielzoeker zich op het verweer dat informele huwelijken met een minderjarige – in dit geval twaalfjarige – bruid gangbaar zijn in de regio waar hij vandaan komt.[55] Studies over of uit Syrië vóór 2011 over huwelijksleeftijden of prevalentie van huwelijken waarbij één of beide echtgenoten minderjarig was bij aanvang van het huwelijk, zijn schaars.[56]

Sinds de opstand tegen het voormalige Al-Assad regime in 2011 en de daaropvolgende proxy-oorlog, zijn veel Syriërs naar omliggende landen en ook Europa gevlucht. Humanitaire hulporganisaties in landen als Jordanië en Libanon berichtten vlak na het ontstaan van de vluchtelingencrisis al over een toename van het aantal Syrische kindhuwelijken,[57] maar ook in Nederland verschenen er in het najaar van 2015 berichten in de media over tientallen Syrische kindbruiden die in Nederland asiel zouden hebben aangevraagd.[58] Dit leidde ertoe dat het wetsvoorstel tegengaan huwelijksdwang, met spoed door de Eerste Kamer werd aangenomen en op 5 december 2015 in werking trad. Sindsdien kunnen er in Nederland geen huwelijken beneden de achttien jaar meer worden gesloten en worden buitenlandse huwelijken die beneden de leeftijd van achttien jaar zijn gesloten, niet langer erkend.[59] Als de echtgenote, op het moment van een asielaanvraag of aanvraag in het kader van gezinshereniging, achttien jaar of ouder is, dan zou het huwelijk wel erkend kunnen worden, mits rechtsgeldig en niet in strijd met de openbare orde. In de besproken rechtszaken was de rechtsgeldigheid of erkenning van de huwelijken geen twistpunt.

5.2 *Relatie familierecht en strafrecht*

Het is ook belangrijk om stil te staan bij de relatie tussen het familierecht en het strafrecht. Zo verwijst de minister in een aantal zaken naar art. 491 van het Syrische wetboek van Strafrecht, op basis waarvan zij stelt dat seks met een persoon onder de achttien jaar naar Syrisch strafrecht verboden is, maar dit geldt niet voor seks binnen het huwelijk. Hoe moet dit artikel worden bezien in de context van andere strafbepalingen en het familierecht?

In de meeste postkoloniale landen waar op islamitisch recht gebaseerd familierecht van kracht is, zijn islamitischrechtelijke concepten gehandhaafd en opgenomen in de (naar Europees model) gecodificeerde wetboeken. Wettelijke (niet-religieuze) vereisten, zoals een minimum huwelijksleeftijd en verplichte registratie van het huwelijk, zijn door veel landen later toegevoegd.[60] Af en toe staan islamitischrechtelijke concepten, de interpretaties daarvan én westerse juridische concepten en beginselen, die bijvoorbeeld via verdragsrechtelijke verplichtingen haar doorwerking vinden in het rechtssysteem, op gespannen voet met elkaar.[61] Daarnaast zijn open normen en ruime discretionaire bevoegdheden van de rechterlijke macht kenmerkend voor de WPS en het Syrische rechtssysteem.[62] Dit alles is belangrijk om in gedachten te houden – zeker als juristen getraind in een seculiere, legalistische benadering van het recht – wanneer we kijken naar het Syrische huwelijksrecht in relatie tot het strafrecht.

Binnen het corpus van islamitisch recht vormt het beginsel van *favor matrimonii* de leidraad voor het classificeren van familierechtelijke relaties.[63] Het belang van het huwelijk is ook bevestigd door het Syrische Hof van Cassatie, dat meermaals heeft bepaald dat het huwelijk een goddelijk recht is en een zaak van openbare orde.[64] Seksuele relaties worden geacht binnen het huwelijk plaats te vinden; buitenechtelijke seksuele relaties (*zina*) zijn in Syrië, net als in veel omliggende landen, strafbaar gesteld.[65] Het is aannemelijk dat een familierechter daarom coulant is wat betreft het bekrachtigen van (geconsummeerde) informele huwelijken, ook al waren de omstandigheden ten tijde van de huwelijkssluiting juridisch gezien onregelmatig (*fasid*).[66] Als zo'n huwelijk niet bekrachtigd zou worden door de rechtbank, zouden de sociale en de familierechtelijke en (mogelijke) strafrechtelijke consequenties groot zijn. De kinderen geboren uit dergelijke relaties zouden onwettig zijn, met alle sociale en juridische gevolgen van dien, voor zowel moeder als kinderen.[67] Weliswaar kunnen er volgens

52 Consummatie (*dukhul*) van een huwelijk is een essentieel onderdeel van de geldigheid van het huwelijk en kan eveneens een belangrijke rol spelen in de ontbinding van het huwelijk, vooral in relatie tot financiële aanspraken.
53 Van Eijk 2021, p. 137.
54 Ibidem. De redenen waarom mensen, al voor het conflict van 2011, op deze manier trouwden (eerst informeel en dan *ex post facto* bekrachtiging huwelijk) waren zeer divers, zoals bijvoorbeeld het niet kunnen of willen voldoen aan wettelijke verplichtingen onder art. 40, tweede lid WPS, denk aan: verplichte aanlevering van een medisch rapport of verplichte toestemming van ministerie van defensie voor dienstplichtigen (tot 2019) (Van Eijk 2019, p. 323-24).
55 Uit welke regio deze man afkomstig is, kan niet worden opgemaakt uit de gepubliceerde uitspraak.
56 In één publicatie worden cijfers gegeven van 2006, waarin wordt vermeld dat in 8.7 % van de huwelijken van 20-24 jarige getrouwde ('ever-married') vrouwen, de bruid jonger dan 14 jaar was, en 43.7% jonger dan 18 jaar (H. Rashad, 'The tempo and intensity of marriage in the Arab region: Key challenges and their implications', *DIFI Family Research and Proceedings*, 2015/1, doi.org/10.5339/difi.2015.2). Een andere studie, ook gebaseerd op data uit 2006, vermeldt dat 3.4% van de vrouwen (in de leeftijd 15-49) voor hun vijftiende is getrouwd, 18% van de vrouwen (in de leeftijd 20-49) is voor haar achttiende getrouwd, en het percentage vrouwen in de leeftijd 15-19 dat op dat moment getrouwd was, was 9.7% (UNICEF/Syria Central Bureau of Statistics, *The Syrian Arab Republic Multiple Indicator Cluster Survey*, 2006, https://ap.lc/oaKMH).
57 Save the Children, 'Too Young to wed. The growing problem of child marriage among Syrian girls in Jordan', 2014, https://ap.lc/xIfIf; UNFPA/American University of Beirut/SAWA, 'The Prevalence of Early Marriage and its Key Determinants among Syrian Refugee Girls/Women', July 2019, https://ap.lc/yIKEt.
58 'Tientallen Syrische kindbruiden onderweg naar Ter Apel', RTV Noord, 27 september 2015, https://ap.lc/NhFRq.
59 Susan Rutten e.a., 'Verboden huwelijken. Onderzoek naar de werking van de Wet tegengaan huwelijksdwang in de praktijk', Maastricht University (in opdracht van het WODC), 2019, https://ap.lc/MGJtM.
60 L. Welchman, *Women and Muslim Family Laws in Arab States. A Comparative Overview of Textual Development and Advocacy*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2007, p. 53 e.v.
61 Engelcke e.a., p. 44. Voor Syrië zie: Van Eijk 2016, p. 72 e.v.
62 Van Eijk 2016, p. 129 e.v.
63 D. Engelcke, D. Krell, N. Yassari, 'Underage Marriage: Legal and Social Practice in Muslim Jurisdictions', *Arab Law Quarterly* 2025, 1-49.
64 Hof van Cassatie, Personeel Statuut kamer, Besluit 611/1976; Besluit 357/2008.
65 Art.en 473-475 Syrische Wetboek van Strafrecht.
66 Mits aan de minimale (islamitische) randvoorwaarden van een huwelijk is voldaan, te weten: wederzijdse overeenstemming door de uitwisseling van het huwelijksaanbod en de aanvaarding daarvan, in het bijzijn van getuigen (art. 48, eerste lid WPS). Hof van Cassatie, Personeel Statuut kamer, Besluit 475/1967; Besluit 149/1968.
67 Van Eijk 2016, p. 144 e.v.

het Syrische WvSr geldboetes en in enkele gevallen een gevangenisstraf opgelegd worden voor het sluiten van een informeel huwelijk, het niet of te laat bekrachtigen en registreren van een informeel huwelijk,[68] maar dat doet niets af aan de (mogelijke) geldigheid van dergelijke huwelijken. Sterker nog, een strafrechter mag zich er niet over uitlaten of er sprake is van een huwelijk of niet.[69]

Het Syrische familierecht staat informele huwelijken toe, terwijl het Wetboek van Strafrecht probeert deze huwelijken te beperken – Syrië is niet uniek in het naast elkaar bestaan van dergelijke tegenstrijdigheden.

In veel Midden-Oosterse landen is de wettelijke huwelijksleeftijd voor mannen en vrouwen vastgesteld op 18 jaar, maar dat betekent niet dat huwelijken waarbij één of beide echtgenoten minderjarig is, expliciet verboden zijn. Integendeel, veel landen, net als Syrië, kennen de mogelijkheid om a) dispensatie van de familierechter te vragen indien één of beide aanstaande echtgenoten niet voldoen aan het leeftijdsvereiste; en b) informele huwelijken *ex post facto* te bekrachtigen en registreren.[70] Er zit dus een zekere tegenstrijdigheid in het – in dit geval Syrische – familierecht in relatie tot het strafrecht: de WPS staat informele huwelijken toe, terwijl het wetboek van strafrecht probeert deze huwelijken te beperken. Overigens is Syrië niet uniek in het naast elkaar bestaan van dergelijke tegenstrijdigheden tussen wetten binnen een rechtsstelsel en de manier waarop (familie)rechters daarmee omgaan, dat wil zeggen met als doel om ongeregistreerde huwelijken en geboorten zoveel mogelijk te voorkomen.[71]

Het Syrische Wetboek van Strafrecht dateert uit 1949 en sindsdien diverse keren gewijzigd.[72] Het wetboek is geïnspireerd op de Franse *Code Pénal* en het Libanese wetboek van strafrecht dat zes jaar eerder was uitgevaardigd.[73] De artikelen 489-492 van het Syrische Wetboek van Strafrecht gaan over verkrachting. Onder verkrachting wordt verstaan: iemand 'anders dan zijn/haar echtgeno(o)t(e)' met geweld of bedreiging met geweld dwingen tot seks (art. 489, eerste lid Syrische WvSr). Het is ook niet relevant of dit gebeurt als de echtgeno(o)t(e) fysiek of verstandelijk beperkt is (art. 490). Verkrachting vindt volgens het Syrische Wetboek van Strafrecht alleen plaats buiten de context van een huwelijk. De minister voerde in de zaken van zittingsplaatsen Den Bosch, Haarlem en Rotterdam aan dat de asielzoeker ook handelde in strijd met art. 491, eerste lid van het Syrische WvSr omdat dat artikel bepaalt dat seks met een persoon jonger dan vijftien jaar strafbaar is.[74] In art. 491 WvSr is weliswaar niet, zoals in de twee voorgaande artikelen, de uitsluitende clausule 'iemand anders dan zijn/haar echtgeno(o)t(e)' opgenomen, maar ook dit artikel wordt niet geacht van toepassing te zijn op seksuele relaties binnen het huwelijk, ongeacht of het gaat om een rechtsgeldig of (nog) onregelmatig huwelijk.[75] Het Syrische strafrecht kent geen bepalingen die verkrachting binnen het huwelijk strafbaar stelt; sterker nog, het Wetboek van Strafrecht kent wel een bepaling waardoor strafvervolging of tenuitvoerlegging van de straf wordt opgeschort, wanneer de dader zijn slachtoffer trouwt (art. 508). We kunnen dus concluderen dat, naar Syrisch recht, seks binnen het huwelijk, ook al is de echtgenote minderjarig, niet strafbaar is. Dit gegeven moet betrokken worden bij de beoordeling van genoemde 'knowing participation'.

6. Dilemma's en aandachtspunten

In de behandeling van dit soort zaken zijn er verschillende aandachtspunten en dilemma's die om nadere reflectie vragen.

6.1. Waardering van toegebrachte schade

Zoals gezegd moet de vraag of er sprake is van een ernstig niet-politiek misdrijf worden getoetst aan een vijftal criteria. Eén daarvan is de schade die door het misdrijf aan het (vermeende) slachtoffer is toegebracht, in deze cases de echtgenote van de asielzoeker. Om de omvang van de schade te kunnen beoordelen, pleiten wij ervoor de (inmiddels volwassen) echtgenote te vragen naar haar huwelijkservaringen en haar visie op een toekomst met haar echtgenoot. Daarbij moet onder meer rekening gehouden worden met haar leeftijd en volwassenheid. De opvattingen van de echtgenote over de totstandkoming en consummatie van het huwelijk toen zij minderjarig was, de omstandigheden waarbinnen dit plaatsvond en de gevolgen hiervan, moeten worden meegenomen in de beoordeling of er wel of geen sprake is van een ernstig misdrijf onder art. 1F Vlv. Dit is in lijn met het oordeel van zittingsplaats Zwolle, die overwoog dat de minister een onderhoud moet voeren met de echtgenote.[76]

De belangen van de kinderen zouden moeten worden vastgesteld en meegewogen bij de vraag of de asielzoeker uitgesloten moet worden van bescherming; afwijzing van het asielverzoek betekent immers dat nareis niet mogelijk is.

Eventuele kinderen geboren uit een dergelijk huwelijk kunnen hier niet los van worden gezien, daarom is het belangrijk dat ook de belangen van de kinderen (oftewel het ontstane gezin) in acht worden genomen. Ze zouden moeten worden vastgesteld en meegewogen bij de vraag of de asielzoeker uitgesloten moet worden van bescherming. Afwijzing van het asielverzoek betekent immers dat nareis

68 Artt. 469-472 Syrische Wetboek van Strafrecht. Andere Arabische landen kennen soortgelijke bepalingen, zie Welchman 2007, p. 64.
69 Hof van Cassatie, Personeel Statuut kamer, Besluit 347/1966.
70 Engelcke e.a., p. 24, 44.
71 Zie bijvoorbeeld: N. Sonneveld, 'Male and Female Judges in Morocco Dealing with Minor Marriages. Towards a Relational Understanding of Family Law', *Hawwa* 2020/18, 279-302.
72 Het Syrische Wetboek van Strafrecht is, net als de WPS, uitgevaardigd in de periode kort na de onafhankelijkheid van Frankrijk (in 1946), als Wetsbesluit nr. 148 op 22 juni 1949.
73 Z. Ghazzal, *The Crime of Writing. Narratives and Shared Meanings in Criminal Cases in Baathist Syria*, Beiroet: Presses de l'Ifpo 2015, p. 49.
74 Voetnoot 17.
75 Persoonlijke communicatie Esther van Eijk met Syrische juristen, 18 juni en 15 juli 2025.
76 Zie voetnoot 18.

voor achtergebleven gezinsleden, die mogelijk risico lopen op schade, niet mogelijk is.
Art. 3, eerste lid IVRK schrijft voor dat bij alle maatregelen die kinderen aangaan de belangen van het kind de eerste overweging (moeten) vormen. Volgens het Kinderrechtencomité behelst het vaststellen en beoordelen van de belangen van het kind een individuele toets, waarbij onder meer de leeftijd, volwassenheid ('*maturity*'), relaties met familieleden en de overwegingen van het kind zelf meegenomen moeten worden.[77] De UNHCR sluit minderjarige echtgenoten in beginsel uit van hervestiging, maar in hun 'Guidelines on assessing and determining the best interests of the Child' staat dat hervestiging alsnog overwogen kan worden, onder meer wanneer de minderjarige een zwaarwegende beschermingsbehoefte heeft, of als de minderjarige herenigd wenst te worden met dier echtgenoot.[78] Voorwaarde blijft volgens de UNCHR wel dat dit in het belang van het kind is.[79]

In Nederland is nareis alleen mogelijk als beide partners ten minste achttien jaar zijn.[80] Dit is naar onze mening terecht. Met de verwijzing naar het hervestigingsprogramma van UNHCR willen wij er echter wel op wijzen dat de belangen van het kind in procedures vastgesteld en betrokken zouden moeten worden, zelfs als sprake is van een kindhuwelijk, hetgeen als zodanig onwenselijk is.

Wanneer de bescherming van het slachtoffer een achterliggend doel is van deze wijze van toepassing van art. 1F sub b Vlv, dan is het de vraag of de vrouw en (eventuele) kinderen hiermee werkelijk geholpen zijn. Is het niet (meer) in haar belang en het belang van de kinderen dat zij wel bescherming ontvangen? Bovendien is het de vraag of de vrouw zichzelf (nog) ziet als slachtoffer. We moeten ervoor waken deze vrouwen weg te zetten als weerloos slachtoffer en voorbij te gaan aan het inmiddels opgebouwde gezinsleven en de (actieve) rol die beide echtgenoten daarin spelen.[81]

Van belang is om in aanmerking te nemen dat de zienswijze van de echtgenote slechts één aspect zou moeten zijn in de beoordeling van 'de omvang van de schade', welke op zichzelf slechts weer één aspect is van de vijf factoren die betrokken moeten worden bij het vaststellen of sprake is van een ernstig niet-politiek misdrijf. Bij het betrekken van de zienswijze van de echtgenote moet onder meer rekening gehouden worden met haar leeftijd en volwassenheid, waarbij vanzelfsprekend meer gewicht toekomt aan de verklaringen als de echtgenote ouder is (in sommige zaken is de echtgenote reeds meerderjarig).

6.2 *Verzachtende omstandigheden*

Het UNHCR-Handboek vermeldt dat bij het beoordelen van de aard van het vermeende misdrijf onder art. 1F, sub b Vlv rekening gehouden moet worden met alle relevante factoren, waaronder verzachtende omstandigheden en verzwarende omstandigheden.[82] Dat meent de EUAA ook.[83] Bij verzwarende omstandigheden kan, volgens de UNHCR, gedacht worden aan de omstandigheid dat de betrokkene een veelpleger is. Bij de verzachtende omstandigheden geven de UNHCR en EUAA geen voorbeelden, maar in het Nederlandse strafrecht zijn bijvoorbeeld een jeugdige leeftijd, het niet hebben van een eerdere veroordeling en geen voorwaardelijke opzet, strafverlichtende, en daarmee verzachtende, omstandigheden.

De verzachtende omstandigheden spelen nauwelijks een rol in de Nederlandse vreemdelingrechtelijke rechtspraak. Volgens ons zouden verzachtende omstandigheden betrokken moeten worden in de Syrische kindhuwelijk zaken. De verzachtende omstandigheden geven onzes inziens ruimte om alle feiten en omstandigheden te betrekken, waaronder de omstandigheid dat de echtgenote ten tijde van het besluit of beroep een volwassen vrouw is en dat zij (mogelijk) niet is gedwongen tot het sluiten en consummeren van het huwelijk.[84] Het betrekken van alle relevante omstandigheden is noodzakelijk, aangezien, zoals besproken in paragraaf 2, de vrijwaringsgronden van verantwoordelijkheid, zoals neergelegd in de Vc, in dergelijke zaken onvoldoende mogelijkheid bieden om de verantwoordelijkheid van de asielzoeker nauwkeurig te appreciëren.

6.3. *Is er internationale consensus?*

De vraag of er internationale consensus bestaat over de vraag of het consumm consummeren eren van een kindhuwelijk een ernstig niet-politieke misdrijf vormt, hangt vooral af van twee factoren. Allereerst is relevant of er internationale consensus is dat het sluiten van een kindhuwelijk als zodanig een ernstig niet-politieke misdrijf is en zo ja, vanaf welke leeftijd. Verder is van belang om na te gaan wat de internationale consensus is vanaf welke leeftijd een minderjarige volgens het strafrecht seks mag hebben met een volwassene. Die leeftijdsgrens bepaalt of seks met een minderjarige seksueel misbruik is of niet.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is aan zet om antwoord te geven op de complexe vragen die de nieuwe werkwijze van de minister oproept.

Hoewel het belang van het voorkomen van kindhuwelijken benadrukt wordt in het internationale instrumentarium, hebben wij in ons onderzoek geen (bindend) absoluut verbod op kindhuwelijken en daarbij horende leeftijdsgrens gevonden.[85] Er is wel consensus over de

77 Kinderrechtencomité, 'General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art . 3 , para . 1)', 29 mei 2013.
78 UNHCR, 'Best Interests Procedure Guidelines: Assessing and Determining the Best Interests of the Child', 2021, p. 167.
79 Ibid.
80 Zie paragraaf B7/3.1.2. en C2/4.1.2.2. Vc.
81 Zie bijvoorbeeld A. Van Raemdonck, 'A desire for normality: (early) marriage among Syrian refugees in Jordan between waiting and home-making', *Social Anthropology/ Anthropologie sociale* 2021/29, 174-187; D. Zbeidy, *Marriage and displacement among Palestinian and Syrian refugees in Jordan* (diss. Amsterdam UvA), 2020.
82 UNHCR, 'Handboek en Richtlijnen Nederlandse Vertaling (Handboek inzake Procedures en Criteria voor het vaststellen van de Vluchtelingenstatus', februari 2019, para 157.
83 EUAA Practical Guide, p. 18.
84 Dat de echtgenote al meerderjarig is speelt in ieder geval in de zaak van Zp Den Bosch en enkele besluiten die bekend zijn bij Pouya Fard.
85 Naast de in paragraaf 2 genoemde instrumenten hebben wij ook gekeken naar het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, New York, 16 december1966; Verdrag inzake de huwelijkstoestemming, de minimumleeftijd waarop een huwelijk mag worden aangegaan en de registratie van huwelijken, New York, 10 december 1962; VN Mensenrechtenraad Resolutie A/HRC/RES/53/23, 21 juli 2023; Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage and Registration of Marriages, 07 november 1962; Raad van Europa, Parlementaire

ernst van gedwongen huwelijk en het seksueel misbruik van kinderen, maar het is de vraag of dit kan leiden tot de conclusie dat consummatie van een kindhuwelijk in alle gevallen een misdrijf onder art. 1F, sub b Vlv behelst. Zoals zittingsplaats Zwolle terecht aanstipt betekent het feit dat er sprake is geweest van een gearrangeerd huwelijk, niet automatisch dat een gedwongen huwelijk en consummatie heeft plaatsgevonden.[86] Dat neemt niet weg dat het zeker mogelijk is dat gedwongen (kind)huwelijken plaatsvinden in Syrië (en elders). De verstrekkende gevolgen van uitsluiting van bescherming neemt wel met zich mee dat de bewijslast om dwang of seksueel misbruik aannemelijk te maken bij de minister ligt en dat de lat voor de bewijsvoering hoog ligt.[87] Tegelijkertijd moet worden beseft dat onderzoek vanuit het buitenland naar de aanwezigheid van dwang of seksueel misbruik problematisch kan zijn.

Vanaf welke leeftijd is een minderjarige vrij om zelf te bepalen of hij/zij seks wil hebben met een volwassene? Die leeftijdsgrens bepaalt wanneer consummatie seksueel misbruik is of niet. Seksueel misbruik omvat alle seksuele handelingen die door een volwassene worden opgelegd waartegen het kind recht heeft op strafrechtelijke bescherming. We hebben geen internationale instrumenten gevonden die beogen een minimumleeftijd vast te stellen voor wanneer een meerderjarige seks met een minderjarige mag hebben (seksuele autonomie). In Nederland is de grens vanaf 16 jaar, maar dit is onvoldoende om uit te gaan van een 'internationale consensus'. Het gaat de omvang van dit artikel te buiten om de wettelijke leeftijdsgrenzen voor seksuele autonomie van overige landen mee te nemen, maar nader onderzoek hiernaar zou behulpzaam zijn voor de beantwoording van de vraag of, en vanaf welke leeftijd van de minderjarige, consummatie van een kindhuwelijk een ernstig, niet-politiek misdrijf kan vormen.
Meer onderzoek naar de internationale statenpraktijk in relatie tot de rol van consummatie van kindhuwelijken bij het uitsluiten van bescherming op grond van art. 1F, sub b Vlv zou ook zeer nuttig zijn. De statenpraktijk die wij hebben gevonden is onvoldoende om een leeftijdsgrens vast te stellen voor wanneer dergelijke feiten ernstige niet-politieke misdrijven vormen.

Er is hoger beroep aangetekend tegen een aantal uitspraken die in dit artikel zijn genoemd. Deze worden samen ter zitting behandeld.[88] De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is aan zet om antwoord te geven op de complexe vragen die de nieuwe werkwijze van de minister oproept.

7. Tot slot

Zoals gezegd pleiten we voor meer onderzoek naar de statenpraktijk omtrent de toepassing van artikel 1F, onder b Vlv. Van belang daarbij is om te achterhalen wat de internationale consensus is over de vraag op welke leeftijd een minderjarige volgens het strafrecht seksueel autonoom geacht kan worden te zijn.

De auteurs onderkennen de complexiteit van het vraagstuk en willen niet voorbijgaan aan de schade die de vrouwen als minderjarige bruid mogelijk hebben ervaren, of nog steeds ervaren. Aan de andere kant willen we ervoor waken uit te gaan van een simplistische tegenstelling van de man als dader en de vrouw als slachtoffer. We pleiten ervoor breder te kijken en de belangen van de vrouw, de kinderen en alle omstandigheden van het geval mee te wegen in de beoordeling of er sprake is van een ernstig niet-politiek misdrijf onder art. 1F, onder b Vlv. En zelfs indien in het individuele geval vastgesteld kan worden dat sprake is van een dergelijk misdrijf, moeten alle feiten, omstandigheden en belangen bij de vaststelling van de individuele verantwoordelijkheid van de asielzoeker betrokken worden om tot het eindoordeel te komen of hij/zij uitgesloten kan worden van internationale bescherming. ◀

Vergadering, Resolutie 1468 (2005) over 'Forced marriages and child marriages', 5 oktober 2005.

86 Rechtbank Den Haag (zp Zwolle(mk)) 24 juni 2025, NL24.19096, r.o. 9.2.2.

87 UNHCR-Background note, para 105.

88 ABRvS, zaaknummers 202405898/1, 202406664/1, 202408004/1 en BRS.25.000796.